

LJUBLJANSKI ŠKOFIJSKI LIST.

Št. VI.

Vsebina: 44. Nekatera pravila za spisovanje župnijskih matic. — 45. Razdelitev učne stvarine iz veronauka na ljudskih šolah. — 46. Pastoralne konferencije leta 1900. — 47. Nabiranje milih darov za pogorelce v Kropi. — 48. Povabilo h konferencijam o vodstvu Marijinih družb in k duhovnim vajam. — 49. Kanonična vizitacija in sv. birma. — 50. Konkurni razpis. — 51. Škofjska kronika.

1901.

44.

Nekatera pravila za spisovanje župnijskih matic.

Ker se v farnih maticah tu in tam še vedno nahajajo kake pomanjkljivosti, objavljamo v nastopnem nekatera pravila, v katerih so zbrane vsaj vse važnejše določbe.

I. Matice sploh.

1. V farne matrike je **vpisovati sproti**, takoj ob dovršenem dotičnem liturgičnem opraviilu; pri krstih še ob navzočnosti botrov. Najbolj, če se ob vpisu v matico slučaj vpiše tudi hkrati v status animarum in v repertorij.

2. Vsak vpisani krst, pokop ali poroka dobi spredaj **zaporedno številko**, kateri num. currens le tedaj odpade, če je dotično dejanje dušni pastir izvršil nad tujim duhovnjikom, toraj pomožno. Natančneje o tem govori ukaz c. kr. ministerstva za notr. dné 10. avgusta 1886, št. 7191 (gl. „Laib. Diocesanblatt“ 1886, str. 62.).

3. Slehrnega v župnijsko matico vpisanega je s krstnim imenom, priimkom, stanom zaznamovati toliko **natančno**, da se njega istovnost, identiteta še v poznejših časih dá dokazati. Razne kratice pri imenu ali stanu so torej nedopustljive. Treba vsako besedo popolno izpisati in se pri tem lokalnih izrazov ogibati kolikor moč.

4. Pri vpisovanju **družinskih imén**, je pogledati v matriko ali status, da se razvidi, kako so pri morebitnih prejšnjih vpisovanjih beležili dotični priimek, da se različni udje iste družine ne vpišejo na različen način. Pri

prvem vpisu iz kake rodovine je zahtevati kakih uradnih listin (rojstni, poročni, domovinski list ali enacega kaj), da se spozná pravi priimek.

5. Gledé pisave **slovanskih rodovinskih imén** je ministr. za notr. 10. maja 1883, št. 1524, ukazalo to-le: „1. Bei Ausfolgung von Auszügen aus den Geburts-, Sterb- und Trauungsmatrikeln hat man sich bezüglich der Schreibweise genau an die Matriken zu halten; ebenso darf bei neuen Eintragungen in die Matrikenbücher nichts an der Schreibweise geändert werden ohne Wissen und Zustimmung der Partei. 2. Verlangt aber die Partei bei einer solchen Eintragung eine von der früheren abweichende Schreibweise, so ist ihr zu willfahren; es muss aber darüber ein Protokoll aufgenommen und im Pfarrarchive hinterlegt werden; der Continuität halber soll die früher gebrauchte Schreibweise in Klammer hinzugefügt werden. 3. Auch bei Auszügen aus den Matriken soll die etwa gewünschte Schreibweise gebraucht, die frühere aber in Klammer beigelegt werden.“

6. Krstni botri, priče pri poroki, babice naj bi se **lastnoročno** vpisovali v dotično matico. Le nezmožne za to naj kot vpisovatelj

imena zapiše v knjigo duhovnik sam, a dotični naj vpis imena potrdi lastnoročno s pristavljenim križcem.

7. Spisovati je matice **snažno, razločno**, z dobro, stalno, črno tinto. Matice so za stolletja, in treba jih tako dobro in čedno spisovati, da jih bo mogoče brati še v poznih časih. Ogibati se je popraviljanja v pisavi. Ako bi bilo kedaj treba popraviti kako besedo, ne smé se siloma izdrgniti iz papirja, ampak le prečrta se in razločno nad njo zapiše prava. — Tudi naj se nekoliko prostora pušča med enim vpisom in drugim, zlasti v krstni knjigi, da je kam vpisati morebitne poznejše dodatke ali popravke n. pr. pri pozakonjenji.

8. Lastnoročni podpis je pristaviti pri vsakem vpisu, čeravno bi se ime istega spisovatelja matic ponavljalo večkrat zapored. — Ako matrik ne spisuje župnik sam, mora vsaj **nadzorovati** vpisovanje, ker je on odgovoren za njih pravilnost. V tem slučaju potrdi resničnost vsega vpisanega s tem, da se podpiše ob koncu vsake strani (gl. „Laib. Diocesblatt“ 1891, str. 53).

II. Rojstna in krstna knjiga.

1. V to knjigo se vpisuje **vse, kar je bilo rojenega** v duhovniji, torej tudi dete, ki je prišlo mrtvo na svet, če je že toliko razvito, da je bilo zmožno za življenje zunaj matere; pa tudi otroci, ki so brž po prejetem krstu v sili umrli. **Mrtvorojene** otroke treba pa tudi vpisati v mrtvaško knjigo. Pristaviti pa je v rojstni kakor tudi v mrtvaški knjigi besedo „mrtvorojen“. (Ukaz c. kr. ministerstva za notr. 1. junija 1900, št. 11.871).

Pri **dvojčkih** je treba pri vsakem otroku posebej napolniti vse predelke krstne knjige, ne samo pri prvovpisanem.

2. Otroka žene v veljavnem zakonu živče je vselej vpisati kot **zakonskega**; in kot tak naj ostane zapisan, dokler sprog sodnijsko ne dokaže nasprotnega. Razsodba c. kr. najvišega sodnega dvora dné 31. maja 1864, št. 3916 slóve: „Ein während des Bestandes einer weder getrennten noch geschie-

denen Ehe geborenes Kind ist, selbst wenn die mehrjährige Abwesenheit des Gatten bewiesen wurde, ins solange für ein eheliches zu halten, als es nicht über Bestreitung der ehelichen Geburt von dem hierzu nach §§ 158 und 159 a. b. GB. Legitimierten durch Urtheil wider den bestellten Curator unehelich erklärt ist.“

3. Pri vpisovanju **nezakonskih** otrok je imenu matere, kedar je znano, pristaviti tudi nje stan; in če ni iz domače fare, tudi nje rojstno duhovnijo in občino, kjer ima domovinsko pravico.

4. **Ime očeta nezakonskemu otroku** smé ob krstu ali še pozneje spisovatelj matic le tedaj zapisati v krstno knjigo, ako sam zahteva, in če je nezakonska mati v matici zapisana z nje pravim imenom ter potrdi, da je dotičnik res oče nezakonskemu otroku. Oče nezakonskemu otroku mora osebno priti pred dušnega pastirja one fare, v kateri je ali ima dete zapisano biti ter seboj vzeti dva zanesljiva človeka, župniku dobro znana, ki pričujeta, da poznata njega, ki hoče kot oče otroku vpisan biti po osebi in po imenu, in da se je vpričo nju spoznal očeta tu vpisanemu nezakonskemu otroku. Vpis naj se glasi: „J. J., stan, vera, o katerem podpisana pričujeta, da ga po osebi in imenu dobro poznata, bil je tukaj, in je vpričo naji spoznal, da je oče tu vpisanega otroka J. J. (kar tudi nezakonska mati potrjuje), ter je zahteval, da se kot oče imenovanemu otroku zapiše v krstno knjigo. Dan in leto . . ., imena prič; podpis župnikov. Nezakonsko dete, ki pa po roditeljih ni bilo pozakonjeno¹⁾, nosi materin priimek, čeravno se je njega oče dal zapisati v krstno knjigo.“

5. Ako kaka **vdova** nezakonsko porodi, mora se v rojstno in krstno knjigo vpisati vselej tudi njeno rodovinsko ime, kajti dete bo imelo to ime, katero je mati v samskem stanu nosila, ne imena rajnega soproga (ministerstvo za notr. 28. novemb. 1874, št. 17.292).

¹⁾ O pozakonjenji nezakonskih otrok gl. Pastirstvo stran 889 – 893.

6. Vpisati je v rojstno knjigo vselej ono žensko, ki je bila materi na pomoč ob porodu, če tudi ni izprašana in po gosposki nastavljena **babica**; le pristaviti je, ali je dotična izprašana in potrjena babica, ali ne.

7. Če dušni pastir iz važnih razlogov krsti kako **tuje dete**, t. j. ne v domači duhovnji rojeno, je sicer vpiše v svojo rojstno in krstno knjigo, a brez zaporedne številke ter s pristavkom, v kateri fari je rojeno. Poslati pa je v osmih dneh pristojnemu župniku natančen izpisek iz rojstne knjige, ki otroka z zaporedno številko zapiše v svojo matico (ministr. za notr. 10. avgusta 1886, št. 7191). Pové naj tudi, zakaj je krstil tuje dete.

III. Poročna knjiga.

1. Ako je **nevesta vdova**, je vpisati v poročno knjigo na dotičnem mestu najprej ime in stan njenega rajnega soproga, in nato šele njeno krstno in rodbinsko ime. N. pr.: „Marija, vdova rajnega Jurija Furlan, krojača, rojena Uršič.

2. Pri vpisovanju ženinovih in nevestinih **starišev** je s pristavljenim † zaznamovati onega roditelja, ki ni več pri življenju.

3. Pod nadpis „**listine**“ so z datumom in številko vpisati vsi oni spisi, katere prineseta ženin in nevesta v dokaz, da je vse odstranjeno, kar bi nameravani zakon storilo neveljaven ali nevreden, torej: rojstni list (ki se pa po šegi naše dieceze po poroki vrne in vsled tega tudi ne vpiše v matriko); mrtvaški list zamrlega soproga ali soproge; spričalo samskega stanu; pri nedoletnih dovoljenje očetovo ali gosposkino; prejete dispenze od očitnih zadržkov ali od oklicev; ženitovanjska zglasnica; pri vojaki dovoljenje dotične vojaške oblasti; pri ženinih inostrancih izjava pristojne inostranske gosposke, da zoper nameravano poročitev v Avstriji ni nobenega zadržka, ali pa, da se mu od domače države dovoljuje ženitev; pri mešanih zakonih pogodba o katoliški vzgoji otrok; oklicni list... Pri **očetovem dovoljenji** za mladoletne ženine ali neveste ne zadostuje opomnja: „Očetovo

dovoljenje za mladoletnega — —“; ampak pristaviti treba, je li bilo to dovoljenje dano pisмено ali ustno, in v poslednjem slučaju, pred katerimi pričami?

3. Kedar se poroka izvrši **per delegationem**, torej v tuji fari in po tujem mašniku, tedaj sicer oba dušna pastirja vpišeta ta sklenjeni zakon v svoje poročne knjige, a z zaporedno številko samo pooblaščenec, domači župnik brez zaporedne številke. Vse spise dokaznice vpiše in shrani domači župnik, pooblaščenec vpiše le prejeto prepustilo in mora v osmih dneh uradno naznaniti župniku pooblastivcu dan in kraj poroke pa imena prič, da more vse to vpisati v svojo matriko. Za zakon, sklenjen per delegationem, daje **poročni list** oni župnik, ki je poročal in poroko vpisal z zaporedno številko (ukaz ministr. za notr. dne 6. avgusta 1882, št. 16.258).

4. Kedar se poroka ne izvrši v farni cerkvi, naj se pod dan sklenjenega zakona zapiše tudi **kraj poroke**.

IV. Mrtvaška knjiga.

1. Mrtvaška knjiga spričuje **smrt in pokop**, toraj je v to matico vpisati slehrnega, ki je umrl v duhovnji, čeravno so ga pokopali v kaki tuji fari; pa tudi tacega, ki je sicer umrl kje drugje, pa ga v faro pripeljejo zarad pokopa. Naredba ministerstva za notr. 6. avgusta 1882, št. 16.258, za take slučaje ukazuje: „Jeder Sterbefall ist in der Matrik des Sterbeortes einzutragen, da die Umstände, zu deren Beurkundung die Sterbematrik bestimmt ist, nur im Sterbeorte, beziehungsweise durch die Sterbematrik dieses Ortes nachgewiesen werden können. Immerhin ist es aber zweckmässig, dass, wenn die Beerdigung an einem andern Friedhofe als jenem des Sterbeortes stattfindet, dieses in der Anmerkung der Sterbematrik des Sterbeortes unter Bezeichnung des Beerdigungsortes bemerkt; und dass die Beerdigung in dem Friedhofsregister des Beerdigungsortes, wenn ein solches geführt wird, ausser diesem Falle aber in der Sterbematrik dieses Ortes und zwar in der Art eingetragen werde, dass

in derselben ohne Bezeichnung durch eine eigene Reihezahl auf dem betreffenden Blatte unter der Namensrubrik der Name des Beerdigten angeführt und ohne weitere Ausfüllung der übrigen Rubriken in der „Anmerkung“ ersichtlich gemacht werde, an welchem Tage die Beerdigung stattgefunden habe und in welchem Orte, resp. Pfarrbezirke, der Beerdigte gestorben sei.“ Ni pa zapisavati v mrtvaško knjigo onih duhovnikov, ki so v kakem tujem kraju umrli in tudi tam pokopani bili; tacih smrt je zaznamovati le v statusu animarum.

2. Smrt v fari **umrlih nekatoličanov** je takoj naznaniti s poslanim mrliško-oglednim listom ali naravnost ali potom c. kr. okrajnega glavarstva dušnemu pastirju one vere, kateri je pripadal rajni. Ministerstvo za notranje dne 16. avgusta 1883, št. 8157, za tak slučaj ukazuje naslednje: „Wird ein evangelischer Glaubensgenosse auf einem katholischen Friedhofe beerdigt, so ist der Sterbefall ohne Unterschied, ob die Beerdigung mit oder ohne Intervention des zuständigen evangelischen Seelsorgers erfolgt, mit Reihezahl in die Sterbematrik jenes evangelischen Seelsorgesprengeles einzutragen, zu welchem der Sterbeort gehört, und ist dabei der Friedhof, auf welchem die Beerdigung geschehen ist, ersichtlich zu machen. Das katholische Pfarramt dagegen, auf dessen Friedhof die Beerdigung stattfindet, hat diese Thatsache in seine Sterbematrik in

der Weise zur Evidenz zu bringen, dass ohne Reihezahl in der Namensrubrik der Name des Beerdigten, sodann ohne Ausfüllung der übrigen Rubriken in der „Anmerkung“ der Beerdigungstag und der Sterbeort, sowie die evangelische Confession des Verstorbenen und jenes evangelische Seelsorgeamt, in dessen Sterbebüchern der Todesfall als ordentlich matriculirt zu suchen sei, angegeben werde. Auch ist, wenn die Beerdigung ohne Intervention des zuständigen evangelischen Seelsorgers erfolgte, an denselben ein Auszug dieser anmerkungsweisen Eintragung sammt dem bei der Beerdigung dem katholischen Pfarramte übergebenen Todtenbeschauzettel unmittelbar oder im Wege der politischen Bezirksbehörde zu übersenden.“ — Nekaj sličnega je ministr. za notr. ukazalo 16. junija 1873 gledé judov; gl. „K. Verordnbl.“ I. 1873, str. 241.

3. Pri umrlih **omoženih ženskah** in vdovah je zapisati v matico tudi ime in stan še živečega ali rajnega soproga; pri zakonskih **otročih** ime in stan očetov; pri umrlih nezakonskih otrocih materino ime in stan. Ako v duhovniji umrje kak moški iz tuje fare, ki še ni spolnil 42. leta starosti, naj se v mrtvaški knjigi tudi zaznamnja, kateri občini pripada ali kje je rojen (gl. Laibacher Diocesablatt“ 1891, str. 53). — Pri **mrtvorojenih** se predelek „vera“ pusti prazen.

45.

Razdelitev učne tvarine

iz verouka na ljudskih šolah.

Ker se pri pastoralnih konferencijah ni stavilo bistvenih prememb k svoj čas razposlanemu načrtu za razdelitev učne tvarine iz verouka na ljudskih šolah, natisne se v nastopnem dotični načrt kot nekako navodilo za čč. gg. veroučitelje:

I. Splošno. 1. V ljudski šoli naj se vzporedno uči katekizem in biblične zgodbe, tako, da bodi vedno glavna reč katekizem, biblične zgodbe pa izdaten pomoček. V nižjih razredih (oziroma oddelkih) so zgodbe podlaga, na katero se naslanjajo katekizmove resnice; v višjih razredih (oziroma oddelkih) pa se po-

sebej in samostalno učijo zgodbe, vender-le v razlago in potrjenje tu že većinoma znanih katekizmovih naukov. V sredini torej (v III. razredu — 3. in 4. šolskem letu), naj bi se glavna skrb obračala na katekizem. Nekaj zgodbic (z resnicami vred) se otroci naučé že v I. razredu, v drugem naj se še pomnožé, in sicer iz

stare zaveze ne veliko, tem več pa iz nove; v tretjem razredu naj bi se zgodbe večinoma le ponavljale, katekizmov tekst pa prav dobro prisvojil. V IV. razredu naj se pa zopet močno goje svetopisemske zgodbe, katekizem pa pridno ponavlja.

2. Kot neka normala za razdelitev učne stvarine bodi štirirazredna ljudska šola, ker je nekako v sredi najbolj in najmanj razvitih ljudskih šol. V popolnejših šolah naj se označena stvarina poučava natančneje in obširneje, v preprostejših šolah pa se po potrebi kaj skrči ali premeni po lastnji oddelkov ali skupin.

3. Vsako leto pridi na vrsto ves katekizem! Vzroki so ti-le: a) Metodika zahteva, da izbiramo manjšim učencem lažja vprašanja; tako izbiranje ima pa le pravi pomen, ako se more izbirati iz vsega katekizma (v posameznih delih je premalo lahkega). b) Za detinsko življenje je važen ves katekizem, vendar le toliko, kolikor je za detinska leta umerno in potrebno — torej zopet izbiranje! c) Tudi pri drugih predmetih se uči vsa stvarina v koncentričnih krogih (v naravoslovju, n. pr. ne jedno leto živalstvo, drugo leto rastlinstvo, tretje mineralogija itd., marveč iz vseh oddelkov se izbira za vsako leto rabna snov. č) V manj razvitih šolah se mora učiti v oddelkih; kako bi bilo neredno, ko bi ena skupina imela čisto drugačno stvarino nego druga.

4. V obče se pa tudi sme reči, da katekizem primeroma več naklada prvencem nego učencem višjih razredov. Torej ne smemo že itak težke naloge malim še obtežavati. Zatorej ne preveč bibličnih zgodb pri začetnikih, še zlasti ne iz stare zaveze, kar jih ni neobhodno potrebno za pojasnjenje verskih resnic! Zgodbe se morajo namreč tudi metodično obravnavati, sicer nimajo prave koristi; za to pa ni dovolj časa, ne da bi se zanemarljivo katekizem. Zato bi morda kazalo v sredini šolske dôle z zgodbami nekoliko počakati, pa katekizem temeljito predelati, to še tembolj, ker je treba učence pripravljati za svete zakramente (morda nekateri tudi poprej izostanejo); zgodbe se torej dajo še odkladati, katekizem pa ne. Da bi kar vsak katekizmov nauk izvajali iz kake biblične zgodbe, bi bilo morda metodično, a na srednji stopinji ne več tako potrebno, v obče pa tudi neizvedljivo; saj so to storili že oni, ki so nam spisali katekizem. (Saj ima tudi pri svetnih predmetih takozvani „kazalni pouk“ v višjih razredih drugačno obliko.)

5. Ker je tako malo časa na razpolago, bi morda kazalo, da bi se ne učili v višjih razredih evangelija posebej, marveč le bolj natančno vse zgodbe nove zaveze, v kronologični zvezi. V nekakšno nadomestilo naj bi se pri obravnavi dotične zgodbe ali skrivnosti opozorilo na to, da se bere tudi v cerkvi, in če o posebni priložnosti, naj bi se omenilo tudi to. Vsekako bodo evangelijski odlomki mladini še bolj jasni, ako ji je znana dotična zgodba v obširnejši celoti.

II Razdelitev učne stvarine za štirirazrednico:

Razredi	1.	2.	3.		4.	
			1. odd.	2. odd.	1. odd.	2. odd.
Leto	1.	2.	3.	4. (4. 5.)	5. (5. 6.)	6. (7. 8.)
Učnih ur	1	1	2	2	2	2

I. razred (1. šolsko leto).

1. Znamenje sv. križa in nauk o Bogu in sv. Trojici. Vpr. 29—32.
2. Ustvarjenje sveta; še ne po šestdnevni razdelitvi, marveč nazorno naštevanje reči, katere je Bog ustvaril (nad nami, okrog nas, nežive, žive...) — Bog je večni, nespremenljiv, vsemogoten. Vpr. 18., 19., 23., 33., 34.
3. Ustvarjenje angeljev. Bog je zgolj duh. Vpr. 17., 35—44.
4. Ustvarjenje človeka in raj. Bog je neskončno dobrotljiv. Vpr. 26., 45., 46., 49.
5. Greh prvih starišev. Bog vseveden in povsod pričujoč. Vpr. 20., 21., 52. (Kdo in kako stori greh. Vpr. 179., 180.)
6. Kazen za greh. — Bog je neskončno pravičen. Vpr. 25.
7. Kaj in Abel (da se pokažejo nasledki greha). Vprašanje 54.
8. Bog obljubi Odrašenika. Bog je neskončno usmiljen. Vpr. 27., 57—59., 61., 64.
9. Angelj Gabrijel naznani rojstvo Jezusovo. Vpr. 65., 67.
10. Rojstvo Jezusa Kristusa. Vpr. 68.
11. Pastirji pri jaslicah. Modri iz Jutrove dežele: Jezus obrezan in v templju darovan. Jezus beži v Egipt. Vpr. 69., 70.
12. Dvanajstletni Jezus v templju. Vpr. 71.
13. Janez Krstnik. Janez krsti Jezusa. Vpr. 72., 73.
14. Jezus je učil v Sveti deželi tri leta, kako moramo živeti, da se zveličamo. Vpr. 74 (pri slabših učencih še ne doslovno.)
15. Jezus blagoslovi otroke.
16. Jezusov prvi čudež v Kani. Jezus utolaži vihar na morju; nasiti 5000 mož. Jezus ozdravi slepca v Jeruzalemu; obudi mladeniča v Najmu.
17. Jezusovo trpljenje. Vpr. 76. Jezus potí krvavi pot; Jezusa vjamejo in v smrt obsodijo; Jezus je bil bičan, s trnjem kronan in v smrt obsojen; Jezus nese težki križ in je križan. Vpr. 77—80.
18. Jezusa položijo v grob. Vpr. 81.
19. Jezus vstane od mrtvih. Vpr. 84.
20. Jezus gre v nebesa. Vpr. 85., 87., 88.
21. Jezus pošlje sv. Duha. Vpr. 89., 90.

Učijo naj se: Oče naš, Češčenamarijo, Čast bodi Očetu, apostolsko vero, šest resnic, deset božjih za-

povedij, sedem svetih zakramentov, poglobitni grehi, štiri poslednje reči. Pozdrav: „Hvaljen bodi Jezus Kristus.“ Mala molitvica k angelju varhu.

II. razred (2. šolsko leto)

Ponavlja se vsa tvarina iz I. razreda, vsako na svojem kraju — otroci rabijo že knjigo „Mali katekizem“ in po zmožnosti tudi „Svete zgodbe za male otroke“ — ter se še vedno na podlagi bibličnih zgodeb izpopolni, primeroma tako-le:

1. Prične se zopet najprimernejše z naukom o presveti Trojici, ter posebno povdarja, kako častimo presv. Trojico: z znamenjem sv. križa, s hvalnico: Čast bodi... kako prosimo: pri sv. maši in pri litanijah: „Kyrie eleison“... in kako hvaležni moramo biti trojedinemu Bogu.
2. Nadaljuje se takoj o stvarjenju, in sicer tu že po posameznih dneh. (Ponavljanje o angeljih, o naših prvih starih.)
3. Pri nauku o človeku je posebej na novo Vpr. 50. in 53. (Če niso otroci nadarjeni, naj se jim za sedaj dopové s preprostimi besedami, doslovno se bodo naučili v tretjem razredu.) Nov je tudi natančnejši nauk o izvirnem grehu. Vpr. 55., 56.
4. Zlasti zarad lastnostij božjih in najpotrebnejših dejanskih čednostij naj se obdelajo še te-le zgodbe stare zaveze: Noe, Bog je neskončno svet; resničen in zvest. Abraham, egiptovski Jožef (skrajšano po „Svete zgodbe“) Bog je neskončno moder. Vpr. 22., 24., 28.
5. Zarad boljšega umevanja božjih zapovedij: „Mojze-sovo rojstvo“ in „Bog dá deset zapovedij na Sinajski gori.“
6. Nauk o Jezusu (o njegovem življenju in trpljenju) se izpopolni: Vprašanje 60., 62., 63., 66., 75.; iz bibličnih zgodeb: Marija obišče svojo teto; Jezus se posti, hudobni duh ga skuša; Jezus govori o poslednji sodbi; Jezus ozdravi mrtvoudnega v Kafarnamu in ozdravlja gobovce; Jezus obudi Jajrovo hčer in Lazarja. — Jezus slovesno jaha v Jeruzalem; zadnja večerja; Peter zataji Jezusa; Judež obupa; Jezus govori zadnje besede in umrje.
7. „Šel pred pekel, tretji dan od mrtvih vstal.“ Vprašanje 82., 83.
8. Vstajenje in vnebohod Jezusov. Vpr. 86. Jezus se prikaže apostolom in postavi zakrament sv. pokore.
9. Zadnji štirje člani apostolske vere (razun vpr. 93 pri slabših učencih.)
10. (O krščanskem upanju, ker se naslanja na definicijo, bi se morda utegnili še odložiti.) O molitvi vse: Vpr. 105—121.
11. (O ljubezni zarad definicije se utegne odložiti.) O zapovedih božjih in cerkvenih vse: Vpr. 131—157.

(kolikor umevno in že potrebno; morda primerjaje z „izpraševanjem vesti“ str. 66.)

12. O sveti maši: Vpr. 168—170. (Drugo, ker so večinoma gole definicije, se morda odloži.)
13. Krščanska pravičnost: Vpr. 176—188.
14. Štiri poslednje reči: Vpr. 190—199. (o bogatinu in Lazarju.)

NB. Ako se učenci bolj nadarjeni in maloštevilni, utegne katehet poskušati tudi z definicijami ter privzeti že v II. razred: Vprašanje 3—6, 8., 13—15., 101—104., 122—130. (Prilika o usmiljenem Samarijanu.) Vprašanje 158—167., 171., 172. — Ako se otroci pripravljajo že za sv. spoved, se naj uporabi tudi prilika o zgubljenem sinu.

Učijo naj se: Pet cerkvenih zapovedij; „angelj Gospodov“; rožni venec; darovi sv. Duha; dober namen; „Gospod, daj jim večni mir in pokoj“; „Češčena bodi Kraljica“; „Pod tvojo pomoč“; nekaj vzdihljejev z od-pustki.

III. razred (3., 4. in 5. leto)

Ves „Srednji katekizem“, in sicer prvi oddelek (3. leto) brez zvezdic, 2. oddelek tudi vprašanja z eno zvezdico.

Zarad ogromnega katekizmovega gradiva naj se ne privzema novih bibličnih povestij, razun takih, ki so bistveno potrebne, kakor je n. pr. zgodba „Jezus obljubi presv. Rešnje Telo“. Uči naj se katekizem torej le na podlagi že znanih povestij; nove naj rabi katehet le v kolikor se dajo porabiti brez daljše razlage. Tem pridnejše pa naj rabi življenje svetnikov, zlasti mladinskih vzornikov! Kar so bile za vzgojo pri Izraelcih „zgodbe svetega pisma“, to bodi za nas kristijane cerkvena zgodovina. To se je do sedaj vse premalo povdarjalo in izkoriščalo v katekezi. Kako blagodejno vpliva kratek svetniški vzgled za vvod posamezni katekezi ali ob koncu za utrjenje podanih naukov!

Iz liturgike naj se obravnavajo najpotrebnejše reči, kakor daje priliko cerkveni čas ali pa katekiz-mova tvarina. Na pobožnost pri službi božji naj se obrača velika pozornost.

Nauči naj se: Spovedne molitve; grehi zoper sv. Duha, vnebovpijoči grehi, tuji grehi; poglobitne čednosti, poglobitnim grehom nasprotne čednosti; naj-imenitnejša dobra dela, telesna dela usmiljenja, duhovna dela usmiljenja, evangeljski svetje; tri božje čednosti (v krajši obliki): „Spomni se, o Marija“; „O Gospa moja.“

IV. razred (6., 7. in 8. leto)

Katekizem se le ponavlja ter se še večja pozornost obrača na cerkvene obrede, kjerkoli se prilika nudi. Poglobitna reč pa so biblične zgodbe, ki naj se teme-

ljitejšje obravnavajo, ako se učé na novo, bolj kurzorično že znane. Katehet naj si stvarino tako razdeli, da pridejo na vrsto zgodbe stare in nove zaveze, lažje naj se podajajo I. oddelku, težje drugemu. Ob razlagi naj se nikdar ne prezre, da so biblične zgodbe predmet verouka le zaradi verskih resnic, ki se v njih pojavljajo, in jih sedaj učenci deloma že sami zapazijo, deloma pa naj jih katehet opozarja nanje. Zlasti velja to o lastnostih božjih, o zapovedih in krščanski pravičnosti, nauki apostolske vere so pa že sami bolj ali manj zgodovinski, ki naj se tako obravnavajo, da

vzbujajo v mladem srcu strah božji, ljubezen in hvaležnost.

Nauči naj se: Božje čednosti; čednosti, ki jih je Jezus posebno v evangeliju priporočal; osem blagrov; „Svet, svet, svet“ itd.; „V vseh rečeh naj se zgodi“; „Pridi sv. Duh“; „O Bog, kateri si nam v prečudnem zakramentu“; „Duša Kristusova“; duhovno obhajilo; k sv. Jožefu, k sv. Alojziju.

NB. Ker je nauk o lastnostih božjih tako zelo koristen in potreben za vse življenje, bi kazalo, da se tudi lastnosti božje naštevajo pregledno.

46.

Pastoralne konferencije l. 1900.

To poročilo o posvetovanjih lanskega leta se opira le na 18 zapisnikov, iz treh dekanij nam niso prišli v roke. Žal, da tudi izmed doposlanih nekateri ne podajajo natančne podobe razgovorov in sklepov.

Vršile so se lanske pastoralne konferencije v dobi od 23. aprila do 18. oktobra. V Idriji, Moravčah, Radoljici, Vipavi, na Vrhniki in v Žužemberku so se gg. dušni pastirji sešli k posvetovanju dvakrat, v ostalih dekanijah po enkrat. Udeležba je bila dobra; vseh zborovalcev je bilo lani 416.

Pričenjala so se posvetovanja z zaukazanimi molitvami, v Kočevju po ondodnem običaju s sv. mašo. Pohvalno bodi omenjeno, da se je v Moravčah, Novem mestu, Radoljici in na Vrhniki vršila v zvezi s konferencijo skupna adoracija presv. Rešnjega Telesa. Večina čč. gg. dekanov je na lanski konferenciji tudi poročala o svoji vizitaciji ter so omenjali, kaj so opazili po župnijah pomanjkljivega in kaj hvalevrednega.

Kolikor se dá iz predležeh zapisnikov posneti, so bile obravnave o stavljenih konferenčnih vprašanjih stvarne in dokaj temeljite. Spisanih odgovorov je došlo 182, večinoma prav marljivo izdelanih; na prvo vprašanje 66, na drugo 62 in na tretje 54. Priznanje gre zlasti onim gg. dušnim pastirjem, ki so odgovore pisмено izdelali, ne da bi jih k temu vezala dolžnost.

V Kranju in v Šmartnem pri Litiji so na lanski konferenciji gg. zborovalci ustanovili „dekanijsko knjižnico“ za lastno nadaljno znanstveno izobraževanje ter izvolili odsek, ki naj sestavi pravila ter vse uredi za otvoritev biblioteke. Dobra misel! V Vipavi taka knjižnica dekanijski duhovščini že več let služi v veliko korist.

Naslednji spisi naj so nekak zgled dobro rešenih vprašanj.

I. Na kak način bi se moglo kolikor več dobrega beriva med ljudstvo spraviti, da se prepreči slabo berilo?

„Povej mi, s kom občuješ in povem ti, kdo si!“ Ta izrek modrijanov se vresničuje na vsakovrstne načine, vresničuje pa posebno v enem oziru, na katerega bi čisto človek niti ne mislil, namreč gledé branja. Varijanta tega izreka: „Povej mi kaj bereš, kake knjige, kak list, in povem ti, kdo si“, zdi se pač marsikomu na prvi pogled nenavadna, a je vendar prav tako resnična, kakor izrek sam. Zakaj je dandanes toliko verske zanikernosti, mlačnosti, da naravnost nevere same med ljudmi? Ne vse sicer, a veliko je vzrok temu slabo branje. Kak upliv ima prav ono na človeška srca, potrjuje z dovelj strašnimi zgledi francoska revolucija. Kje bi bilo ljudstvo tako izprijeno, naravnost satansko zlobno, da ga niso Voltaire, Rousseau i. dr. poprej zato tako skrbno pripravili ravno z brezverskimi knjigami, listi. A kakor tedaj, tako je sedaj. Človek si ostane vedno isti. Družčina upliva nanj. In to ne samo ozir oseb, s katerimi se pogovarja, temveč tudi knjig, listov, s katerimi se tudi, dasi duševno, pogovarja. In drugo neredko še močnejše upliva nego prvo. Saj ako mu že izgovorjena beseda dolgo zveni v ušesih, nanj upliva, kako ne bi nanj uplivala pisana beseda! Littera scripta manet! Koliko Avguštinov je, ki so se ravno po branji vrnili na pravo pot! A koliko pa jih je nasprotno, ki so ravno po slabem branju zašli na slabo pot, se pogubili! Dvojna stran branja se torej ne dá utajiti. Gotova resnica pa je dalje, da se dandanes silno veliko bere. Omika napreduje, ljudstvo zna brati, zato tudi hoče brati. In kaj? Nikdar še ni bil boj mej vero in nevero tako očiten, tako hud, kakor ravno dandanes. Nasprotniki krščanstva storijo vse, da bi ljudstvu iztrgali iz srca najdražji zaklad, sv. vero. In dobro vedó, — zgodovina jim to potrjuje,

in vsakdanja skušnja v neštevilnih slučajih, — da dandanes največ dosežejo ravno z izdavanjem nasprotnih knjig in listov. Človek, ki take stvari bere, kar naenkrat nevedé in često nehoté zaide popolnoma na napačno stran. Zato pa treba tudi v tem oziru vsem, ki jim je sreča ljudstva res pri srcu, posebne pa duhovnikom z vso energijo vmes poseči. Ljudstvu treba dobrega berila. Pa kako? Razločevati treba tukaj med knjigami in listi. Dobre knjige se med ljudstvom najbolj širijo s farnimi knjižnicami. Te so izrednega pomena in storé silno veliko dobrega. Ljudstvo se jih oklene, da bi človek nikdar ne verjel. Knjižnice naj bodo lepo urejene, in posebno z lepimi kratkočasnimi povestimi kar najbolje založene. Obsegajo naj zgolj popolnoma nespodtisljive knjige. Knjižničar bodi vsikdar duhovnik, da more vse knjige strogo in vestno nadzorovati. Pristop k tej knjižnici bodi dovoljen vsakemu faranu. Šolska mladina, ki mora že itak imeti svojo šolsko knjižnico, naj redno ne dobiva knjig, da tako ne dela nepotrebnega drenja, in s tem starejših ljudij ne odtuja. Knjižnica bodi odprta, kjer le količkar mogoče, ob nedeljah n. pr. po krščanskem nauku, da si ljudje knjige izposojujejo in jih vračujejo. To izposojevanje pa bódi vsikdar popolnoma brezplačno. Res da mora biti kaj denarja za vezanje, za nakup novih knjig. A to naj se dobi kako drugače, nikakor pa ne pri izposojevanju. Farna knjižnica je eminentne važnosti. Kjer je in sicer lepo organizovana, tam duhovnik vsikdar lahko dobrega berila preskrbi posameznim hišam, rodbinam. Seveda je njemu poleg tega še ležeče, da je v njegovi fari Družba sv. Mohorja lepo razširjena, in da on zopet in zopet iz prižnice povdarja pomen dobrih knjig, dobrega branja. — A kako pa z listi? Na teh je dandanes še posebno ležeče. Pred vsem je treba širiti „Domoljub“! Tega naj bo v fari kolikor največ mogoče. Vsaka bolj zavedna hiša naj ga ima. Duhovnik naj jim pri tem naročevanju gre v vsem na roko. Dobro je in velikrat naravnost potrebno, ako listi hodijo na njegovo ime, ter jih on sam potem razdeljuje. Poleg tega pa naj ima še sam kakih 10 izvodov „Domoljub-a“ naročenih, da jih posameznim bolj revnim a branja željnim možem po vaseh skozi celo leto (posojuje) daje. Posebno na gostilnah naj mu bo ležeče, da se kolikor le sploh mogoče zgolj dobri listi ondi dobé! Za druge liste pa naj ima ustanovljeno povsodi „katol. bralno društvo.“ Ni treba tu ravno bogve koliko listov, malo a tiste podučne in dobre. To bralno društvo pa bódi tako osnovano, da bode zopet za celo faro in ne samo za nekatere posameznike. Naj ima torej posameznih listov več izvodov naročenih, za vsako večjo vas en izvod. Tako ima potem vsaka večja vas, rekel bi, nekako majhno bralno društvo za-se. Le na ta način ljudje potem berejo, ker posameznik lahko bere, kedar se

mu zljubi in ima čas. V vsaki vasi naj bo eden, ki vso to stvar nekako vodi, nadzoruje. Vsaka vas — večja seveda — naj bi za-se imela naročen: „Slovenec“, „Slovenski list“ in „Narodni Gospodar!“

Posebno naj duhovnik tudi širi med ljudstvo „Venec cerkvenih bratovščin“ pa „Cvetje iz vrtov sv. Frančiška“. Skušnja seveda uči, da to posebno ženske beró. A če to glasno prebirajo doma, je gotovo tudi za možke mnogo pridobljenega. Bratovščina svetega Rešnjega Telesa v tem oziru veliko pripomore. Posebno pa gotovo Marijine družbe v tem prav mnogo koristijo! Saj prav v organizaciji je moč. Kakor satan ravno po družbah prostozidarjev in drugih toliko slabega beriva spravi in naravnost vsili med ljudstvo, prav tako se ravno po dobro vrejeni katoliški organizaciji širi tudi dobro berivo. In del take katoliške organizacije so ravne Marijine družbe. Tudi iz tega ozira so zato vrlo priporočati, kakor sploh dobra, lepo vrejena, skrbno vójena katol. društva. Kjer cvete lepo društveno življenje res na strogi katoliški podlagi, tam se brezversko branje ne šopiri dolgo časa. Čim bolj bo zato ljudstvo prav organizovano, tem več bo med njim dobrega branja, tem manj pa slabega! Zato pa naj raste in se razcvita med nami prava katoliška organizacija!

Fr. Bernik

II. Kolikokrat naj se vernikom dopušča sveto obhajilo; posebno kaj velja o pogostnem sv. obhajilu, namreč o tedenskem in večkratnem v tednu; kako se je dosedaj per excessum ali per defectum grešilo.

Pravil nastavlja v tem oziru ni težko. Ako le dosledno uporabljamo nauk o sv. obhajilu, zlasti o daljni in bližnji pripravi nanje in o zahvali, kmalu dobimo pravila trdna. Sestavlil jih je zares klasično sveti Alfonz Lig., in njegovih pravil se držé zvečine vsi moralisti in pastoralisti. Toda teh pravil se držati, jih dosledno uporabljati, to je jako težavna, včasih celo kočljiva stvar. Posnamemo ta pravila po znamenitem Lehmkuhlu, ki jih podaja v II. zvezku svojega dela „Theologia moralis“, v osmi izdaji pag. 112 sq.

Najprej navaja dekret Inocenca XI., ki vsakdanjega ter pogostnega sv. obhajila nikakor ne zametuje, marveč prepušča stvar razsodnosti in modrosti vsacega posameznega izpovednika. Le-ti naj torej ne bodo v tem oziru ne prestrogi in ne premehki, v vodilo naj jim služijo tale načela:

I. Mesečnega sv. obhajila ne gre odrekati nikomur, ampak svetovati je vsem, da so le vsakikrat vredni odveze in se resnično pobožno pripravijo.

II. Tedensko sv. obhajilo se more dovoliti iz dvojnega razloga, namreč ali z ozirom na gotovo stopnjo

krščanske popolnosti ali pa z ozirom na kako posebno duševno potrebo.

1. Tedensko sv. obhajilo se torej ne sme odreči onim, ki imajo resnično voljo varovati se smrtnih grehov ter se vrh tega vsaj nekoliko bojujejo zoper male grehe. Tudi ako izpovedenec vendarle pade v kak smrtni greh, ne gre takoj odreči sv. obhajila, da je le to nekaj za tega izpovedenca nenavadnega, izvanrednega. Odreči pa se mora včasih tedensko sv. obhajila izpovedencem, ki se ne marajo prav nič resno ogibati malih grehov, dasi so se jih že večkrat obtoževali.

2. Tedensko sv. obhajilo ni odrekati marveč še le svetovati onim, ki ne padejo v smrtno grehe tako izvanredno, a se imajo bojevati s hudimi skušnjavami ter iščejo v pogostnejem sv. obhajilu pomočka in krepkosti, da imajo le trdno voljo ustavljati se izkušnjavam.

K tej točki pripomni Göpfert (*Moraltheologie*, III. pag. 97), da se more tedensko sv. obhajilo celo kot pokora naložiti grešnikom iz navade in pa živčim v neprostovoljni bližnji priložnosti.

III. Večkratno a ne vsakdanje sv. obhajilo, da namreč izpovedenec pristopi k mizi Gospodovi razven nedelj in praznikov še enkrat ali dvakrat (una alterave vice), zahteva pa že večjo pripravo, da se namreč premišljeno storjeni mali grehi navadno ne dogajajo ter se izpovedenec resno prizadeva slaba nagnjenja zatirati ter vspevati v krepostih.

Göpfert l. c. še pripomni, da morajo taki ljudje vestno izpolnjevati svoje dolžnosti, biti resnično pobožni, ter se zlasti vaditi premišljevanja ali da vsaj umejo večkrat povzdigovati duha k Bogu ter tako delati vse Bogu v čast in njemu na ljubo. Naše „Pastirstvo“ pa pravi govoreč v poglavju o pogostnem obhajilu v tednu: „Tudi za pogostno obhajilo sposobnim naj navadno čez trikrat, štirikrat na teden ne dovoljuje sv. obhajila.“

Res stroga so ta pravila, a kako drugačna je praksa! Toda o tem pozneje. Mar ni res utemeljena ta strogost? Sv. Tomaž Akv. (III. q. 80, a. 10. c.) podaja nam dva principa, po katerih naj bi presoiali pogostno sv. obhajilo; eno načelo je: korist in sad zakramenta, v tem pogledu je nasvetovati vsakdanje obhajilo; a drugo načelo je zahtevana dušna in telesna priprava; ker pa ozir te ljudem marsikaj nedostaja, je opustiti vsakdanje obhajilo vsaj večini, ker ni vse dobro za vse. K pripravi za pogostno sv. obhajilo pa spada najprej pogostna sv. izpoved, gotovo tedenska; dalje pa hrepenenje po zakramentu in sicer pravo, resnično, notranje hrepenenje, ne hipno vzbujeno po kakem berilu ali nasvetu, morebiti celo prigovarjanju manj modrega izpovednika. Hrepenenje pa je tem večje, čim manjša je verjetnost pasti v smrtni greh in čim manjša je pre-nagnjenost do malega greha. Če to premislamo, pač ne

moremo reči, da so pravila prestroga, pač pa da se je dosedaj mnogo grešilo.

In grešilo se ni v tem oziru per defectum, prav gotovo ne, saj je že davno legel med našo duhovščino k počitku po janzenizmu dišeči duh strogosti, ki ni dovoljeval več ko eno sv. obhajilo na leto. Grešilo se je ozir pogostnega sv. obhajila per defectum k večjemu le od duhovnikov, ki so kot izpovedniki preveč zahtevali, misleč, da naj bo pogostno sv. obhajilo plačilo za uspeh v bogoljubnosti in niso pomislili, da je salutaris medecina.

Več se je grešilo per excessum; da osebe nad svetom živče petkrat, šestkrat ali celo vsak dan pristopajo k sv. obhajilu, je res odveč; še redovnikom in redovnicam se kaj tacega ne pusti z lepa in te osebe vendar vsak dan premišlujejo, mnogo več molijo, a imajo tudi kot po popolnosti hrepeneče prestat več skušnjav ko pa navadni ljudje. Saj se satan kot prekanjen voditelj svojih čet spravi najprej nad odlične bojvneke božjih čet. Ko bi bile dotične posvetne osebe res prav zelo po svetosti hrepeneče, bo pač izpovednik vedel pravo ukreniti in napraviti izjemo. A dobro si zapomnimo, da nam ni samo naročena skrb za to, da sv. Rešnje Telo vnanje dostojno hranimo, ampak tudi da najde evharistični Izveličar tudi pri vernikih kar se največ dá lepo pripravljeno bivališče.

Da se torej ognemo pregreškov per excessum, pripomnimo k glavnim pravilom še tole:

Izpovednik glej, kako se oseba preseča pogostnega sv. obhajila pripravljati in koliko se more pri stanovskem delu in poklicu pripravljati ter zahvaljevati. Ali jo pri tem domače, družbinske razmere ne ovirajo? Dobro pravi Lehkmuhl l. c. pag. 114. v obrambo svojih pravil: „Vzrok, zakaj da pogostneje sv. obhajilo tako omejimo in poleg milosti božje še kaj drugzega zahtevamo, je ta, ker dohaja sv. obhajilo prejemajočemu večja korist, kajti mlačno in mrzlo sv. obhajilo pomaga manj ko redko sv. obhajilo, ki je ravno radi tega, ker ni pogostno, bolj goreče in pobožno.“ — Izpovednik glej, zakaj da ta ali ona oseba želi pogostnega sv. obhajila. Ne samo neka vnanost, še manj samoljubje, kratkomalo pa ne svetohlinsko tekmovanje naj bo vzrok in povod temu. — Izpovednik glej tudi nazadnje še na tole: ali oseba po pogostnem sv. obhajilu kaj duhovno napreduje. Zlasti ali je ponižna od srca in zna brzdati svoj jezik. To dvoje je ločivno znamenje za marsikatero „pobožno“ osebo.

O da bi jih bilo pač mnogo, ki bi s čistim srcem in čistim namenom pogosto pristopali k angelski mizi! Kmalu bi prešinil duh dejanske krščanske ljubezni ves svet v njega časni in večni blagor! Fiat, fiat!

Fr. S. Watzl.

III. Ali imajo organisti dovolj dohodkov? Kako bi se jim moglo pomagati?

1. Pri tem vprašanju mora izostati vsaka teorija, ker samo praktična rešitev tega vprašanja ima za naše orglavce kaj pomena. Tudi tukaj velja pregovor „Primum vivere, dein philosophari“. A ravno to: odgovoriti na to vprašanje jasno in povoljno, je težka reč. Težavno pa je odgovoriti zato, ker je po eni strani tako različen delokrog posameznih organistov, po drugi pa zopet njih izobrazba. Poglejmo!

a) Po nekaterih farah opravljajo organistovo službo učitelji; po drugih farah je zopet služba organistova spojena s službo cerkvenikovo. Da ima tak organist-cerkvenik mnogo več skrbi in dela, kakor pa če ima opravljati samo orglarsko službo, se razume samo ob sebi. Graviori officio autem debetur maius beneficium. To je jasno.

b) Po malih farah ima organist jako malo opravila. Ob nedeljah igra dopoldan pri sv. maši, popoldan pri litanijah, potem pa ves teden nima nikakega opravila razun, da kako uro v petju podučuje. Po večjih farah zopet ima že v nedeljo več opravila zaradi trojne božje službe, pa tudi med tednom so vedno kaka pogrebna, sedmidanska, obletna in druga sv. opravila.

c) Po mnogih farah, zlasti mestnih in trških, se tirja od orglavca precejšna izobraženost, po drugih pa zadostuje manj izomikan. Ako pomislimo na vse te razlike, je jasno, da se ne more postaviti za vse organiste en in isti veljaven normale.

„Ali imajo organisti dovolj dohodkov?“ pravi vprašanje. Na to odgovorim kratko: eni imajo povoljne dohodke, drugi pa — in teh je največ — pa prav pičle, nezadostne. Večje dohodke imajo oni organisti, ki službujejo po večjih farah, pri imovitih faranih ter opravljajo ob enem cerkveniško službo. Toda jasno je, da vsi ne morejo dobiti takih služb — saj še v Ljubljani ne morejo vsi meščani stanovati na glavnem trgu, kakor je dobro pred kratkim pripomnil nek organist; — po drugi strani pa tudi po malih farah potrebujemo organista. Ker, kako je mogoča vzvišena, slovesna služba božja brez orgljanja, brez petja!

Največ organistov toraj službuje po malih in srednjih farah. Po teh imajo pa orglavci navadno prav pičle dohodke. Navadno je ves njegov dohodek vreden 200—300 gld., s tri sto so že bolj redki. Seveda pri tako pičlih dohodkih ne more imeti velikega navdušenja za svoj poklic in vestno izpolnjevanje svoje službe. Orglavec mora biti bolj čedno oblečen, nabaviti si mora za svojo daljno izobrazbo vedno kake nove muzikalije; včasih ga žejna pevska grla pritisnejo za kak litrček. Kaj hoče? Vdati se jim mora, sicer se jim zameri in potem — gorje mu! Vse to pa stane novce, tako, da

mu za lastno osebo le malo ostane in mora res marsikak organist stradati, zlasti še, če ima — družino!

2. Drugi del vprašanje se glasi: „Kako bi se jim dalo pomagati?“

Rekel sem že preje, da se v tej zadevi ne more postaviti za vse orglavce enako veljaven normale.

α) Najlažje bo rešiti to vprašanje po onih farah, kjer oskrbuje organistovo službo krajni gospod učitelj. Prevzvišeni gospod ordinarij sami so v predstojećem vprašanju izrazili željo, da naj se ta služba, če so okoliščine take, izroči gospodu učitelju. Da bi gg. učitelji oskrbovali to službo, to je tudi želja c. kr. ministerstva. To željo je ono že opetovano izreklo; zato je tudi poduk v orglanji na pripravnici obligaten predmet in pred leti je izdalo ministerstvo odlok, da se kandidat na pripravnico niti sprejeti ne sme, če nima posluha; mislim, da je ta odredba še vedno v veljavi. Bili so pač posamezniki in so še, ki so zapeljani po liberalnih šuntarjih mislili, da je ta služba za nje nečastna! Pa taki so vedno bolj redki. Saj vidimo, da ima dežela mnogo učiteljev in nadučiteljev, ki so izborni šolniki, pa ob enem tudi vrli orglavci. Imen ne bodem navajal, dasi so mi blizo. Tudi so taki gg. učitelji pri narodu najbolj priljubljeni in spoštovani.

Ako toraj g. učitelj to službo prevzame, bode denarno vprašanje lahko rešiti, ker je to le njegov postranski dohodek. Seštejejo naj se po škofijskem direktoriju vsi oni dnevi, ob katerih je organistova služba potrebna in ti naj se po dogovoru remunerirajo. Zadušna in druga sv. opravila se itak posebej nagradijo. Ako ima tak učitelj-organist letnih 150—200 gld. dohodkov, bode navadno zadovoljen. Saj, če ima kolikankor veselja do „hčerke z neba“, id est glasbe, ima pri tem itak mnogo zabave. Pomislijo naj gg. učitelji, kake remuneracije prejema duhovniki-nadomestni učitelji za štiriurni vsakdanji šolski poduk! Za toliki trud borih 200—250 gld.

Tukaj moram pa še to-le pripomniti. Očitalo se je lansko leto od strani učiteljstva v nekem listu farnim predstojnikom, da ti vsa boljša mesta orglarskaodeljujejo cecilijancem; samo ondi, kjer so pičli dohodki, so jim dobri učitelji. Na to bi bilo gg. učiteljem odgovoriti to-le: Dobre dohodke imajo organisti samo po velikih farah in imajo dotični ob enem opravljati cerkveniško službo. Po takih farah pa ima organist toliko opravila, da bi učitelj nikakor ne mogel te službe opravljati, ne da bi zamujal in zanemarjal šolo. Pridejo pogosto pogrebi, sedmine, obletnice in druga sv. opravila, in to ob pozni uri, kakor je to pri gospodi v navadi itd.

β) Lahko bode rešiti materielno vprašanje tudi ondi, kjer sta organistova in cerkvenikova služba združeni. Če jim znašajo vsi dohodki 300—350 gld., so zadovoljni. Saj niti učiteljice-začetnice nimajo boljše plače.

γ) Najtežavnejše pa je pokazati pot, kako pomagati onim uslužbencem, ki oskrbujejo samo organistovo službo, farna občina pa je maloštevilna, revna. In ravno taki organisti so odpomoči najbolj potrebni. To je gotovo, da z borimi 150—200 gld. letnih dohodkov ne morejo shajati. Ako zna dotičnik kako rokodelstvo, se že še shaja. Zato pa tudi vidimo, da se pri razpisu takih služb navadno tudi zahteva znanje kakega rokodelstva. To naj bode migljaj vsem onim, ki se mislijo za orglavce izobraziti, da se preje izučé kakega rokodelstva. Najprimerneje je še, če je krojač ali mizar. Kaj naj bi sicer tak orglavci ves ljubi teden počel?

Kjer so torej taki orglavci, naj skušajo farni predstojniki zboljšati njih žalostni položaj. „Plenus venter non studet libenter“, pravi pregovor; tukaj pa moramo to obrniti tako: „Vacuus venter non — resonat libenter.“

Naposled si oglejmo to vprašanje še s pravnega stališča. Kedo je dolžan plačevati orglavca? Gotovo da ta, ki ga potrebuje, to je — farna občina. Po državni postavi z dne 7. maja 1874 po § 36 je politična gospodarska dolžna pripomoči do plače vsem onim cerkvenim uslužbencem, ki so pri obhajenju očitne božje službe neobhodno potrebni, in to je gotovo tudi organist. Naj torej gg. farni predstojniki izračunajo, koliko dohodkov ima organist od bire, stole, cerkve, iz posestva; za primanjkljaj do 300—400 gld. pa naj stopijo z občinskim predstojnikom v dogovor, da ta pri občinski dokladi poskrbi še za orglavca. Saj je na Kranjskem več občin, po katerih orglavci vso svojo plačo od županstva prejemajo.

Leta 1899. so se zbrali dne 12. septembra na Dunaju orglavci in pevovodje skoro da iz vseh avstrijskih dežel. Razpravljali so na tem shodu tudi o stanovskih svojih odnošajih ter naposled sklenili to-le resolucijo:

„Gledé na to, da po mnogih krajih dirigent cerkvenega kora nima nobene, ali pa vsaj prav majhno plačo, od katere mora pogosto še drugim več ali manj

odstopiti; nadalje gledé na to, da je gmotni stan premnogih dirigentov in organistov na Avstrijskem zares obžalovanja vreden; naposled gledé na to, da se je malone vsem družabnim slojem posrečilo zboljšati si gmotni stan in eksistenco, bodisi vsled zakona, bodisi po drugih potih, le dirigentje cerkvenih korov so še vedno brez varstva in brez pravic; gledé na vse to je sklenil prvi splošni avstrijski shod cerkvenih dirigentov: Visoka vlada, premilostni gospodje škofje in vsi razumni zastopniki ljudstva se naprosijo, da organistom in pevovodjem, uvažujoč njih potrebno kvalifikacijo, njih umetniške študije in plodove, slednjič vendar le pomorejo do zadovoljivega zboljšanja doslej minimalnih in pri sedanjih razmerah naravnost žalostnih plač.“

Pa ta apel na državno pripomoč ni našel v državnih zbornicah odmeva, čemur se ne smemo čuditi. Saj so morala vsled žalostnih parlamentarnih razmer ostati še mnogo nujnejša, za državo važnejša vprašanja — nerešena. Prav in po pravici bi pa bilo, da bi tudi država tukaj priskočila na pomoč vsaj onim organistom, ki prejemajo svojo plačo iz verskega zaklada, ker ta je še dandanes ista, kakeršna je bila pred 80 leti! Delovanje organistovo ni samo nabožnega, marveč tudi kulturnega pomena. Tudi plačujejo cerkve v državno blagajno velike svote davka.

V praktično rešitev tega vprašanja bi priporočil čč. gg. konferentom še to-le:

Spominjajmo se v svojih oporokah tudi pevskega kora s kako — če tudi malo ustanovo. Isto smemo nasvetovati tudi vernikom, če smo za to vprašani ali pa o priliki, ko govorimo o lepoti hiše božje, o slovesni službi božji itd. Mislimo tudi na to, kako bi prikupili za organista kako njivico, vrtec. Naj tudi tukaj velja: „Zelus domus Tueae comedit me...!“¹⁾

Anton Lesjak.
župnik.

¹⁾ Glej škofijski list št. II. 1901, str. 23.

47.

Nabiranje milih darov za pogorelce v Kropi.

Veslavno c. kr. deželno predsedništvo za Kranjsko je doposlalo z dopisom z dne 15. junija 1901 številka 2420/Pr. nastopni oklic:

„Le malo dni je preteklo, odkar sem se na tem mestu obračal do javne dobrotljivosti za pogorelce v Gorenji vasi, in že spet me sili pokončevalna požarna katastrofa apelirati na dobrodelno mišljenje prebivalstva.

Vas Kropa v okraju Radovljica, kjer žive prebivalci več let že brez tega vsled propadanja ondod udomačene prastare žebljarske obrtnosti v najubožnejših razmerah, je bila dne 5. junija t. l. torišče grozovitega požara, ki je v kratkem upepelil petnajst hiš ter povzročil škodo v skupnem znesku nad 114.000 K, proti kateri znaša vse zavarovanje samo 28.000 K. Ker požar ni uničil samo omenjenih hiš, ampak tudi pohištvo in

drugi imetek prebivalcev, so zlasti rodbine prizadetih gostačev pahnjene v najhujše siromaštvo.

Oziraje se na te okoliščine razpisujem sklad milih darov po vsej kronovini ter se obračam do prebivalstva z nujno prošnjo, da bi pomagalo nesrečnim pogorelcem po svojih močeh.

Dospele darove pobirajo deželno predsedstvo, tukajšnji magistrat in okrajna glavarstva; darovi se bodo razglasili v deželnem časopisu in oddali svojemu namenu.“

Vsled prošnje imenovanega deželnega predsedstva se naroča čč. gg. dušnim pastirjem, naj oznanijo ta oklic z lece, nabrane darove pa odpošljejo na svoje mesto.

48.

Vabilo h konferencijam o vodstvu Marijinih družb in k duh. vajan.

I.

Vse duhovne voditelje Marijinih družb povabim, da pridejo 16. julija na praznik Device Marije Karmelske v Ljubljano, kjer bota v veliki dvorani škofijske palače dve konferenciji vsem v poduk, kako naj se kongregacije uspešno vodijo, da dosežejo svoj namen: obvarovati mladino sploh greha, posebno pa razuzdanosti in navdušiti jo za krščansko življenje.

Konferenciji bo imel v družbenem življenju mnogo izkušeni P. Karol Ludewig S. J. in sicer prvo ob 10. uri dopoldne, drugo ob 2. uri popoldne. Tako sem čas

V Ljubljani, 18. junija 1901.

odločil, da bodo gospodje lahko jutraj od raznih strani po železnici prispeli popoldne zopet tiho odšli vsak na svoja opravila.

II.

Duhovne vaje se bodo letos začele v ponedeljek 19. avgusta zvečer in končale v petek 23. avgusta jutraj.

Prosim, da se jih mnogoštevilno udeležite, posebno oni gospodje, ki jih že več let niste opravili. Upam, da se jih bom tudi jaz z Vami udeležiti mogel.

† Anton Bonaventura,
knezoškof.

49.

Kanonična vizitacija in sv. birma.

I. V dekaniji Leskovec:

Meseca avgusta.

1. v soboto 24. blagoslov temeljnega kamna nove cerkve v Pletterjah;
2. v nedeljo 25. slovesnost Marijine družbe v Št. Jerneju;
3. v ponedeljek 26. vizitacija in sv. birma v Kostanjevici;
4. v torek 27. v Križevem;
5. v sredo 28. na Čatežu;
6. v četrtek 29. v Veliki Dolini;
7. v petek 30. v Krškem;
8. v soboto 31. v Boštanju.

Meseca septembra:

9. v nedeljo 1. na Studencu;
10. v ponedeljek 2. pri sv. Duhu;
11. v torek 3. na Bučki;

12. v sredo 4. v Škocijanu;
13. v četrtek 5. pot na Telče in obisk raznih podružnic.

2. V dekaniji Semič:

Meseca oktobra.

1. V nedeljo 6. vizitacija in sv. birma v Semiču;
2. v ponedeljek 7. na Suhoru;
3. v torek 8. na Radovici;
4. v sredo 9. v Metliki;
5. v četrtek 10. v Podzemlju;
6. v petek 11. v Adlešičih;
7. v soboto 12. na Preloki;
8. v nedeljo 13. na Vinici;
9. v ponedeljek 14. na Vrhu;
10. v torek 15. v Dragatušu;
11. v sredo 16. v Črnomlju;
12. v četrtek 17. na Planini (Stockendorf).

50.

Konkurzni razpis.

Razpisujeta se na novo ustanovljeni župniji: Ribno pri Bledu v radovljiški dekaniji in Zgornja Besnica v kranjski dekaniji, obe odvisni od proste podelitve škofove.

Prošnje za-nji naj se naslové na prečastiti knezoškofijski ordinarijat v Ljubljani ter vložé do 15. junija 1901.

Dalje se razpisuje mestna župnija Kočevje (Gottschee) stoječa pod patronstvom svetlega kneza Karola Auersperga, na katerega naj naslové prosivci svoje prošnje.

Kot zadnji rok za vlaganje prošenj za to župnijo se s tem določi 3. avgust 1901.

51.

Škofijska kronika.

Upravitelj izpraznjene kočevske župnije je imenovan tamošnji kapelan č. g. Josip Eppich; upravitelj kočevske dekanije pa č. g. Gotard Rott, župnik pri Stari cerkvi.

Premeščeni so bili č. g. kapelanje: Josip Perz iz Velike Doline v Črmošnjice; Josip Gliebe iz Koprivnika (Nesselthal) v Stari log (Alttag);

Avgust Schauer iz Starega loga v Koprivnik; Adolf Knol iz Hrenovic v Semič; Andrej Lavrič iz Semiča v Hrenovice; Anton Abram iz Košane v Škocijan pri Dobravi.

Umrli je preč. g. Josip Krese, mestni župnik in dekan v Kočevju, dne 9. junija 1901.

Priporoča se v molitev č. g. duhovnim sobratom.

Knezoškofijski ordinarijat v Ljubljani, dne 28. junija 1901.